

H. STRANDGAARD: VILDTUDBYTTET I DANMARK

VILDTUDBYTTET I DANMARK

AF H. STRANDGAARD

DANSKE VILDTUNDERSØGELSER
HEFTE 9
VILDTBIOLOGISK STATION 1962

DANSKE VILDTUNDERSØGELSER

HEFTE 9

H. Strandgaard

VILDTUDBYTTET I DANMARK

I

VILDTGEOGRAFISK OVERSIGT
udarbejdet på grundlag af den officielle
danske vildtudbyttestatistik
for 1956-57 og 1957-58

Meddelelse nr. 29 fra Vildtbiologisk Station

1962

KALØ-RØNDE

Indholdet af dette hefte
må kun citeres
med angivelse af kilden

Denne publikations hovedformål er at gøre rede for udbyttet af de vigtigste vildtarter i landets forskellige egne. Tillige er det mit håb, at den også vil kunne indgå som et led i den grundforskning, der er nødvendig for at øge kendskabet ikke blot til den enkelte vildtart, men også til de krav, vildtet stiller til sine omgivelser.

For et arbejde som dette må det være naturligt i første omgang at koncentrere sig om de enkelte vildtarters talmæssige forekomst i landets forskellige egne, og først derefter kan man som en naturlig fortsættelse søge at finde frem til, hvad der betinger forskellene fra et sted i landet til et andet. Enkelte forhold i forbindelse med vildtarternes udbredelse har dog været af en sådan karakter, at jeg har fundet anledning til en omtale heraf allerede på nuværende tidspunkt.

Under udarbejdelsen af publikationen har jeg haft lejlighed til at diskutere forskellige problemer med bl. a. cand. mag. Johs. Andersen, dr. phil. C. Overgaard Nielsen, og professor, dr. phil. H. M. Thamdруп. Yderligere har professor, cand. oecon. S. Fredens og professor, cand. polit. O. Strange Petersen gennemgået mit arbejde specielt med henblik på den talmæssige behandling af materialet. Jeg har herigenem modtaget en meget værdifuld støtte, som jeg er taknemmelig for.

Klicheerne til de i publikationen forekommende grafiske fremstillinger og kort er tegnet af tegneren Preben Gross, Århus.

Endelig har fru L. Jensen, Rønde, været mig til stor hjælp ved ordning af det indkomne materiale og sidst men ikke mindst føler jeg trang til at rette en tak til de mange jægere, der gennem angivelse af deres vildtudbytte har givet grundlaget for dette arbejde.

Rønde, december 1961

H. STRANDGAARD

Indholdsfortegnelse

I. Forord	7
II. Introduktion	9
III. Nogle historiske bemærkninger	10
Godsernes jagtjournaler	10
Oplysninger om jagtlejen i 1912	10
Antallet af jagttegn i 1922	11
Den officielle vildtudbyttestatistik	12
IV. Materialet og dets anvendelse	13
Indsamling af materialet	13
Indledende gennemgang og kontrol	13
Den officielle vildtudbyttestatistikts pålidelighed be-	
lyst gennem materiale indsamlet ad andre veje ...	15
Korrektion af det indkomne materiale	20
Anvendelse af politikredse som inddelingsgrundlag .	20
Areal	23
V. Kortmaterialet	25
Kortforklaring	25
Særfredninger	27
Kort over udbyttet af de enkelte vildtarter	28
Kort over samlet vildtudbytte pr. 100 ha	56
Kort over antal jagttegnsløsere pr. 100 ha	72
Kort over udbytte af harer pr. jæger	73
Kort over totale udbytte pr. jæger	76
VI. Diskussion på grundlag af kort og talmateriale	58
Jagtudbytte og bestandsstørrelse	58
Områdernes bæreevne	60
Forholdet mellem harer og fasaner	65
Forholdet mellem harer og ræve	68
Udsætninger belyst ud fra kortene	69
VII. Forhold vedrørende antallet af jagttegnsløsere	72
Antal jagttegnsløsere pr. 100 ha	72
Jægerantal i forhold til befolkning	72
Udbytte pr. jæger	73

VIII. Sammendrag	79
IX. Litteraturfortegnelse	81
X. Lister	82
Vildtudbytte pr. 100 ha fordelt på politikredse	82
Vildtudbytte pr. 100 ha fordelt på amter	90
Vildtudbytte pr. 1000 ha fordelt på amter	92
Samlet vildtudbytte pr. 100 ha (politikredse)	94
Udbytte pr. jæger inden for de enkelte politikredse .	96
Antal jagttegnsløserne fordelt på politikredse	114
Politikredsenes areal	116
Amternes areal	120

I.

Forord

Hvadenten man betragter selve jagtudbyttet – der repræsenterer en betydelig værdi her i landet – eller den glæde, vildtet på anden måde kan berede befolkningen – og denne glæde er ikke mindre værdifuld – spiller Danmarks vildt en større rolle, end mange måske tænker sig.

Vor hjemlige vildtbestand er et nationalt gode, hvis bevarelse og trivsel fortjener den største opmærksomhed. Opretholdelsen af en passende vildtbestand i rimelig balance med de økonomiske interesser, der knytter sig til jordbrug o. l., er imidlertid forbundet med en række problemer, der vil gøre sig gældende med stigende styrke i de kommende år. Alene befolkningstilvæksten, en stadig højere levestandard, mere fritid, større bevægelighed og øget behov for friluftsliv vil bidrage til, at trykket på dansk natur og dansk vildt må tiltage i mærkbar grad.

Administrationen af Danmarks vildt stilles under disse vilkår over for stadig skærpede krav, og som ved al anden administration gælder det også her, at jo sikrere grundlag man har at bygge på, des sikrere vil man kunne disponere.

Det er i denne forbindelse et stort gode, at der siden 1942 er indsamlet detaljerede oplysninger angående de årlige vildtudbytter her i landet. Hidtil er dette materiale kun blevet benyttet til oversigter over udbytterne det enkelte år. På foranledning af et i 1953 af landbrugsministeriet nedsat vildtstatistikudvalg er udnyttelsen og værdien af materialet søgt analyseret, og som led heri har Vildtbiologisk Station, Kalø, påtaget sig at foretage en nøjere behandling af de foreliggende data.

I nærværende oversigt, der er udarbejdet af assistent H. STRANDGAARD, og ved hvis iværksættelse mag. JOHNS. ANDERSEN har ydet støtte, fremlægges som første bidrag et grundmateriale til belysning af den geografiske fordeling af årlige vildtudbytter m. v. Der er ikke søgt gennemført en dybere analyse af årsagerne til denne fordeling. Dette vil være forbeholdt senere publikationer, ligesom også et materiale til illustration af vildtudbyttens variation over en årrække vil blive offentliggjort for sig på et senere tidspunkt.

Det samlede grundmateriale vil ikke blot tilvejebringe et nyt udgangspunkt til belysning af vildtudbyttestatistikens tilforladelighed, men også skabe grundlag for en sikrere vurdering af f. eks. visse vildtudsætninger, fredningsbestemmelser, klimavekslinger, anvendelse af sprøjtegifte, forbindelsen mellem revirtypernes karakter og vildtstammernes størrelse og produktionsevne etc. At vildtudbyttestatistikens tal også må tages i betragtning ved en vurdering af vort lands placering i udnyttelsen af det trækkende vildt, giver den yderligere et både nordisk og internationalt perspektiv.

Allerede på det nu foreliggende grundlag må en effektiv udnyttelse af den officielle, danske vildtudbyttestatistik tillægges en væsentlig betydning for de instanser, der har til opgave at administrere Danmarks vildt. Det står i dag klart, at vi gennem den vildtudbyttestatistik, professor, dr. phil. Ø. WINGE allerede i 1939 tog initiativ til, har fået et værktøj i hænde, hvis udvikling og rette anvendelse ikke må undervurderes.

Kalø, maj 1962

H. M. THAMDRUP
professor, dr. phil.
stationens leder

II.

Introduktion

I maj 1942 skrev professor, dr. phil. Ø. WINGE i »Dansk Jagttidende«:

»Jægerne bør være paa det rene med, at Indførelsen af den nu paabegyndte Jagtstatistik er det mest betydningsfulde, der er sket i dansk Jagt, siden vi fik den sidste Jagtlov, et Middel hvorved man for første Gang faar et Begreb om, hvad Jagten i Danmark betyder økonomisk, og et Middel, hvorved man bliver i Stand til at bedømme Fluktuationerne (Svingningerne) i Vildtbestande fra Aar til Aar.

Helst skulde den ogsaa blive maalgivende for, hvorvidt Landbrugsministeriets og Jagt- raadets Foranstaltninger til Ophjælpning af Vildtbestanden i Danmark er rigtig eller ej, men for at dette vigtige Problem skal kunne løses, er det naturligvis som ved ethvert rigtigt anlagt Forsøg nødvendigt at skabe et Sammenligningsgrundlag ved at gennemføre Foranstaltninger i visse Zoner og undlade dem i andre.«

Med udsendelse af denne publikation er det for første gang lykkedes at skabe en oversigt over udbyttet og dermed forekomsten af de vigtigste vildtarter i landets forskellige egne.

III.

Nogle historiske bemærkninger

Den officielle vildtstatistik i Danmark er at betragte som en videreførelse af godsernes jagtjournaler. Blot er der sket den ændring, at medens godsernes jagtjournaler angiver mængden af nedlagt vildt inden for godsets rammer, er den officielle statistik baseret på det udbytte, der bliver den enkelte jæger til del.

Godsernes jagtjournaler kan i visse tilfælde føres helt tilbage til midten af forrige århundrede. Således findes der for et sjællandsk gods oplysninger om udbyttet for hele perioden fra 1848 og op til dato.

Oplysninger om jagtlejen i 1912

Det første tilløb til en officiel vildtstatistik for Danmark er fra 1912. I januarnummeret af »Statistiske Efterretninger« fra 1913 findes oplysninger vedrørende jagtlejen i de enkelte amter. Denne leje kan til en vis grad siges at afspejle de pågældende egne vildtmæssige bonitet.

I forbindelse med en arealopgørelse blev der ved denne lejlighed gjort et forsøg på at tilvejebringe visse oplysninger vedrørende det økonomiske udbytte af jagt og ferskvandsfiskeri.

Med hensyn til jagten forelå der oplysninger fra henimod 26.000 ejendomme, hvoraf knap de to tredjedele i Jylland. For omtrent 18.000 ejendomme blev det oplyst, at jagten var udlejet. Disse ejendomme omfattede tilsammen et areal på ca. 470.000 ha fordelt med 120.000 ha på øerne og 350.000 ha i Jylland.

Den samlede årlige lejeafgift af jagten på de 470.000 ha udgjorde kr. 218.000,— eller gennemsnitlig kr. 0,46 pr. ha.

Jagtlejen pr. ha var imidlertid meget forskellig i de forskellige dele af landet. I 1912 blev der i gennemsnit på øerne betalt ca. 1 kr. pr. ha, medens gennemsnitsprisen i Jylland var ca. 27 øre pr. ha. Men naturligvis er lejeafgiften endnu stærkere varierende, end disse tal angiver. Beregner man på grundlag af de foreliggende oplysninger den gennemsnitlige jagtleje pr. ha for hvert enkelt amt, finder man, at gennemsnittene varierer mellem kr. 1,40 i Præstø amt og kr. 0,15 i Ringkøbing amt.

SKEMA 1: Gennemsnitlig årlig jagtleje pr. ha i 1912

	øre		øre
Præstø amt	140	Frederiksborg amt	38
Maribo amt	125	Randers amt	37
Sorø amt	97	Hjørring amt	32
Svendborg amt	97	Thisted amt	30
Holbæk amt	92	Vejle amt	27
København amt	73	Viborg amt	27
Odense amt	61	Bornholm amt	27
Århus amt	40	Ribe amt	19
Ålborg amt	40	Ringkøbing amt	15

De amter, der i 1912 indbragte de højeste gennemsnitlige jagtlejer, er også i dag de vildtrigeste i landet.

Antallet af jagttegn i 1922

Med lov om jagten af 1922 blev det bestemt, at ingen måtte udøve jagt i landet uden at have erhvervet jagttegn. Herved blev det for første gang muligt at opgøre antallet af personer, der gik på jagt. I hele landet blev der i 1922 løst 64.420 jagttegn. I samme forbindelse blev der af Statistisk Departement udarbejdet en fortegnelse over jagttegsløsernes livsstilling. Fordelingen inden for de forskellige erhverv fremgår af nedenstående oversigt:

SKEMA 2: Antallet af de i 1922 løste jagttegn fordelt på erhverv

	Grundejer- jagttegn å kr. 2.—	Alm. jagttegn å kr. 20.—	Jagttegn for ud- lændinge å kr. 100.—	Ialt	Fordeling i %
Landbrugere	23.404	18.822	1	42.227	65.6
Fiskere	126	974		1.100	1.7
Tyende og arbejdere	436	6.739	1	7.176	11.1
Håndværkere og handlende	309	7.695	4	8.008	12.4
Embedsmænd, sagførere, læger, dyrlæger o. l.	86	2.605	4	2.695	4.2
Andre	159	3.052	3	3.214	5.0
Tilsammen jagttegn	24.520	39.887	13	64.420	100.0

Det er i denne forbindelse af interesse at bemærke, at der findes flest jægere inden for den del af befolkningen, som bor på landet. Dette forhold synes stadig at gøre sig gældende (se afsnittet: Antal jagttegsløser pr. 100 ha side 72).

Den officielle vildtudbyttestatistik

Med lov af 3. august 1940 om erhvervsøkonomiske foranstaltninger blev grundlaget for en officiel vildtudbyttestatistik i Danmark lagt. Herefter skulle jægerne opgive, hvor mange stykker af de enkelte vildtarter de havde nedlagt.

Med jagttegnet for året 1942/43 fulgte et spørgeskema, som jægerne skulle udfylde med oplysninger om det vildt, de personligt havde nedlagt i løbet af sæsonen. I samme forbindelse fik jægerne udleveret et spørgeskema, der skulle udfyldes med oplysninger om det i 1941/42 nedlagte vildt. Tilsvarende oplysninger er indsamlet i alle de følgende år.

Oplysningerne indsamles gennem politimestrene. I perioden 1941/42–1953/54 blev dette materiale behandlet af Statistisk Departement, og meddelelser blev udsendt gennem »Statistisk Årbog«. Med materialet for 1953/54 ophørte Statistisk Departement imidlertid med bearbejdelsen, og i de følgende fire år blev materialet blot indsamlet og henlagt. I 1958/59 overtog Vildtbiologisk Station, Kalø, arbejdet med vildtstatistikken, herunder de fire henlagte årgange, og siden er bearbejdelsen udført på Vildtbiologisk Station.¹

¹ Materialet for perioden fra vildtudbyttestatistikens indførelse i 1941 og op til Vildtbiologisk Stations overtagelse af dette vil blive samlet og viderebearbejdet i en efterfølgende publikation.

IV.

Materialet og dets anvendelse

Indsamling af materialet

Til brug ved tilvejebringelse af oplysningerne om vildtudbyttet er jagttegnet som nævnt vedhæftet et spørgeskema (fig. 1). I henhold til Landbrugsministeriets cirkulære af 2. november 1957 skal dette spørgeskema efter udløbet af det finansår, for hvilket et jagttegn er udstedt, fraklippes jagttegnet og tilbageleveres til politikontoret i udfyldt og underskrevet stand. Denne aflevering skal finde sted, samtidig med at nyt jagttegn løses, dog senest 1. december. Såfremt et jagttegn ikke ønskes fornyet, skal spørgeskemaet indsendes senest 1. december i udfyldt og underskrevet stand.

Endvidere påhviler det politikontorerne at foretage en summarisk optælling af det på spørgeskemaet angivne vildtudbytte. – Efter endt sammentælling indsendes såvel spørgeskemaer som sammentællingskemaer til Vildtbiologisk Station.

Indledende gennemgang og kontrol af materialet

Til et materiale indsamlet på ovennævnte måde vil mange ret naturligt nære en vis skepsis angående de indkomne oplysningers nøjagtighed og pålidelighed.

Blandt oplysninger indhentet hos ca. 100.000 forskellige mennesker vil der selvfølgelig være forkerte angivelser. Nogle vil måske føle trang til at opgive udbyttet, der ligger over de faktiske, andre vil glemme at få hele udbyttet med. Enkelte jægere vil hævde, at tallene ikke er troværdige, men faktisk kan den enkelte jæger kun have kendskab til, hvorledes hans eget jagttegn er udfyldt. Alle lignende påstande kan følgelig kun være hypoteser.

Indtrykket efter endt gennemgang af de ca. 175.000 kort, der ligger til grund for herværende publikation, er da også, at forkerte oplysninger kun forekommer i begrænset omfang.

Til jagttegsløseren.

Efter udløbet af finansåret 1957-58 skal nedenstående skema fraklippedes jagttegnet og i udfyldt og underskrevet stand afleveres til politikontoret, samtidig med at nyt jagttegn løses, dog senest 1. oktober 1958. Såfremt jagttegnet ikke ønskes fornyet, bedes spørgeskemaet ligeledes indgivet til politikontoret i udfyldt og underskrevet stand senest 1. oktober 1958.

Ved specifikation af det nedlagte vildt på amter skal anføres navnet på amtet, hvor De har nedlagt vildtet. Er der nedlagt vildt i mere end 3 amter, bør der vedlægges specificerede oplysninger på en blanket mrkt. med nr. på politikreds og jagttegn, samt navn og adresse.

Vildt nedlagt af jagttegsløseren personlig fra 1. april 1957 til 31. marts 1958

Vildtets art	Nedlagt ialt på land	Heraf nedlagt i			På havet, i fjorde el. vige
		amt	amt	amt	
1 Kronvildt					
2 Dävildt					
3 Sikavildt					
4 Råvildt					
5 Harer					
6 Vildkaniner					
7 Egern					
8 Ræve					
9 Grævlinger					
10 Oddere					
11 Ildere					
12 Hermeliner					
13 Andre mårer					
14 Sæler					
15 Agerhøns					
16 Skovduer					
17 Urfugle					
18 Fasaner					
19 Svømmeænder 1/8-31/8					
Svømmeænder 1/9-31/12					
20 Ederfugle					
21 Andre dykænder					
22 Gæs					
23 Måger					
24 Andre svømmefugle					
25 Skovsneppe nedlagt a) 1/4-7/4 1957					
b) 24/9 1957-28/2 1958					
c) 1/3-31/3 1958					
26 Bekkasiner					
27 Regnsøver					
28 Hejrer					
29 Andre vadefugle					
30 Krager					
31 Skader					
32 Råger					
33 Rovfugle					

Underskrift

FIG. 1.
Det til jagttegnet vedhæftede spørgeskema

I alle tilfælde, hvor et spørgeskema kunne synes at være behæftet med fejl, er der rettet skriftlig eller telefonisk forespørgsel til de pågældende, og den velvilje og udførlighed, hvormed disse forespørgsler er blevet besvaret, tyder absolut ikke på, at der bevidst gives forkerte oplysninger på spørgeskemaerne.

I de tilfælde, hvor der for kontrollens skyld er rettet forespørgsler til meddelejerne, har det enten drejet sig om unormalt store udbytteangivelser af en eller flere vildtarter, eller om vildtarter som f. eks. kronstyr, kaniner eller urfugle, der er opgivet at være nedlagt inden for de områder, hvor disse arter normalt ikke findes.

I alt er der rettet skriftlig forespørgsel til 553 forskellige jægere. Heraf har vi modtaget svar fra 540. Dette svarer til, at 98 % af de udsendte forespørgsler er blevet besvaret, og i alle tilfælde har der været tale om overordentlig sandsynlige forklaringer.

Den officielle vildtudbyttestatistik pålidelighed belyst gennem materiale indsamlet ad andre veje

Ved sammenligning med materiale indsamlet ad andre veje har det været muligt at anstille forskellige prøver på de opgivne skydetals rigtighed.

Spørgeskemaer vedrørende agerhøns

I 1949-50 udsendte mag. K. WESTERSKOV på Vildtbiologisk Stations vegne et ret stort antal spørgeskemaer til jægere og revirejere med anmodning om at få opgivet de pågældendes udbytte af agerhøns i 1949 og det tilsvarende jagtareal. Jægerne blev anmodet om at opgive jagtarealet i ha (skov fraregnet). På grundlag af 236 besvarelser fra revirer på mindre end 1000 ha fremkom følgende oplysninger:

På et areal, der i alt udgjorde 66.232 ha var udbyttet ifølge jagtejernes oplysninger 6.911 agerhøns.

Dette svarer til et udbytte på 10,4 agerhøne pr. 100 ha. Til lader man sig på grundlag heraf at beregne afskydningen for hele landet, vil det svare til et samlet jagtudbytte på 396.200 agerhøns.

Ifølge den officielle statistik var udbyttet af agerhøns for det samme år 401.500, svarende til et udbytte på 10,5 agerhøne pr. 100 ha.¹

¹ Da revirejerne som nævnt ikke har medregnet skov i deres arealangivelser, er det samlede skovareal i denne sidste beregning fradraget med 370.670 ha ifølge Statistisk Årbog 1955, p. 55, »Skov- og plantagearealet 1951«.

SKEMA 3: Udbytte af agerhøns i 1949

	Samlet afskydning	Udbytte pr. 100 ha (+ skov)
Afskydning ifølge officiel vildtudbyttestatistik	401.500	10.5
Afskydning ifølge jagtejernes oplysninger	396.220	10.4

Jagtejernes oplysninger på de udsendte spørgeskemaer er en opgivelse af, hvor meget der er nedlagt på de pågældende revirer. Oplysningerne ifølge vildtudbyttestatistikken hidrører fra hver enkelt jægers oplysninger om, hvor meget han personligt har nedlagt.

De to materialer er som nævnt indsamlet fuldstændig uafhængigt af hinanden. Den store overensstemmelse mellem de to resultater – afvigelsen andrager kun ca. 1 % – kan kun bestyrke indtrykket af den officielle vildtudbyttestatistik pålidelighed.

Jagtjournaler vedrørende harer

Gennem jagtjournaler fra hele landet ført alene for jægerens egen skyld er der tilvejebragt visse oplysninger om udbyttet af harer i årene 1948 og 1949. I alt foreligger der for de to år oplysning om hareudbyttet på 48 distrikter, der tilsammen omfatter 37.337 ha. Inden for dette areal blev der de to år nedlagt henholdsvis 3784 og 3905 harer.

Beregner man på grundlag heraf udbyttet af harer for de to år i hele landet, vil det svare til, at der i alt skulle være nedlagt 423.583 harer i 1948 og 436.860 i 1949. For de samme år viser den officielle statistik henholdsvis 420.356 og 426.500 harer (se skema 4).

SKEMA 4: Udbytte af harer i 1948 og 1949

	1948		1949	
	Samlet afskydning	Udbytte pr. 100 ha	Samlet afskydning	Udbytte pr. 100 ha
Beregnet afskydning iflg. jagtejernes journaler	423.583	10.1	436.860	10.5
Afskydning ifølge officiel vildtudbyttestatistik	420.356	10.1	426.500	10.2

Foretager man en yderligere opdeling i ovennævnte kontrolmateriale, således at Jylland og øerne behandles hver for sig, er forholdet noget anderledes.

Umiddelbart synes der i så fald at være langt mindre overensstemmelse mellem de to resultater på øerne end i Jylland. Årsagen til dette forhold kan antages at ligge deri, at der blandt jagtjournalerne for Jylland findes en del journaler, der hidrører fra jagtforeninger, medens der for øerne kun findes oplysninger fra godser.

Forklaringen kan være, at harejagten på mange godser ikke drives særlig intensivt. Her er jagten som oftest lagt an på fasaner, og harer skydes kun mere tilfældigt, når de kommer for på jagterne. Som eksempel på et sådant forhold kan nævnes et gods på Sjælland. På godset, der indgår i beregningen for øerne, er der i de to år kun nedlagt henholdsvis 0.8 og 1.2 hare pr. 100 ha. Tillod man sig at sortere sådanne journaler fra, ville der også blive langt mere overensstemmelse mellem de to talrækker for det samlede hareudbytte på øerne.

Svingninger i harebestanden

I »Studies in Danish Hare-Populations« har ANDERSEN (1957) for årene 1940–1952 foretaget en direkte sammenligning mellem variationerne i hareudbyttet baseret på jagtjournaler fra 22 større revirer og de tilsvarende udbyttet i den officielle statistik. Der viste sig at være god overensstemmelse mellem de to kurver, som stort set viser de samme procentiske stigninger og fald.

Det vil altså sige, at også med hensyn til variationer i mængden af skudte harer, fra et år til et andet, synes den officielle statistik at vise god overensstemmelse med kontrolmateriale tilvejebragt ad anden vej.

De opgivne skydetals fordeling

En betragtning af de opgivne skydetals fordeling kan ligeledes give visse oplysninger om materialets pålidelighed. Ud fra en teoretisk betragtning må den angivne mængde af lige tal være lig med den angivne mængde af ulige tal, idet chancen for at nedlægge et hvilket-somhelst antal må være regelmæssigt repræsenteret i en hyppigheds-kurve.

Med henblik på at få disse forhold klarlagt er tre politikredse udtaget for en nærmere analyse. Det drejer sig om politikreds 3 (Sdr. Birk), politikreds 9 (Holbæk) og politikreds 62 (Ringkøbing). Der er altså tale om udsnit af jægere, der for en stor del er byboere (København og omegn), om jægere fra en sjællandsk politikreds og endelig om jægere fra Vestjylland. De tre politikredse er tilfældigt udvalgte.

Fordelingen af jægere, der angiver at have nedlagt henholdsvis et lige og et ulige antal harer, agerhøns og fasaner, fremgår af omstående tabel (skema 5).

SKEMA 5: Fordelingen af det antal jægere, der opgiver lige og ulige udbyttetotal

Jægerens hjemsted	Harer		Agerhøns		Fasaner							
	lige tal	ulige tal	lige tal	ulige tal	lige tal	ulige tal						
	%	%	%	%	%	%						
Sdr. Birk (politikr. 3)	259	53.8	222	46.2	230	62.2	140	37.8	154	48.9	161	51.1
Holbæk (politikr. 9)	800	52.6	722	47.4	516	54.8	426	45.2	724	53.8	622	46.2
Ringkøbing (politikr. 62)	899	50.5	880	49.5	725	54.8	599	45.2	288	42.5	389	57.5

Der viser sig således at være en særdeles regelmæssig fordeling. Kun et par enkelte punkter i skemaet kræver nærmere forklaring. Af jægerne boende i politikreds 3 opgiver 62 % at have nedlagt et lige antal agerhøns. Dette kan skyldes en tilfældighed, men man kan ikke se bort fra, at der på dette ene punkt kan være tale om forkerte opgivelser på en del spørgeskemaer. Endelig opgiver kun 43 % af jægerne fra politikreds 62 at have nedlagt et lige antal fasaner. Dette forhold kan dog uden tvivl ikke tilskrives unøjagtige oplysninger, idet der her er en naturlig forklaring på forholdet. Fasanen optræder de fleste steder i politikreds 62 så fåtalligt, at et meget stort antal af jægerne kun vil få lejlighed til at nedlægge én fasan. Det viser sig da også ved en nærmere analyse af forholdet, at 35 % af de jægere, der overhovedet har skudt fasaner inden for politikredsen, kun har nedlagt 1.

Indsættes de af jægerne opgivne skydetal i en hyppighedskurve, må man som før nævnt forvente en regelmæssig fordeling på det antal jægere, der opgiver at have nedlagt et bestemt antal af en vildtart. I fig. 2 er jægerens skydetal for harer inden for de tre nævnte politikredse indtegnet i sådanne fordelingskurver, der direkte angiver hyppigheden af det antal jægere, der opgiver 1 - 2 - 3 - 4 o. s. v. harer.

En nærmere betragtning af disse hyppighedskurver viser den regelmæssighed, hvormed antallet af jægere, der har angivet et bestemt antal harer, fordeler sig. Endvidere viser kurverne, at kun et meget lille antal jægere skyder mange harer. Af de jægere, der overhovedet har nedlagt harer, har langt over halvdelen (53-66 %) kun skudt 4 harer eller mindre, og kun 5-10 % har nedlagt flere end 10.

Endvidere synes hyppighedskurven at vise, at kun forholdsvis få jægere fører jagtjournal, og at spørgeskemaet udfyldes efter hukommelsen. Dette begrundes med, at kurvens første del, altså den del der repræsenterer de jægere, der kun har skudt få harer, har et særdeles regelmæssigt forløb, medens den sidste del har tendens til at vise toppe ved lige tal. Det vil altså sige, at de jægere, der kun har skudt få

harer, er i stand til at erindre det nøjagtige tal, medens de jægere, der f. eks. har skudt ca. 20 harer, ikke kan huske det helt nøjagtige tal, men angiver det omtrentlige antal nedlagte harer.

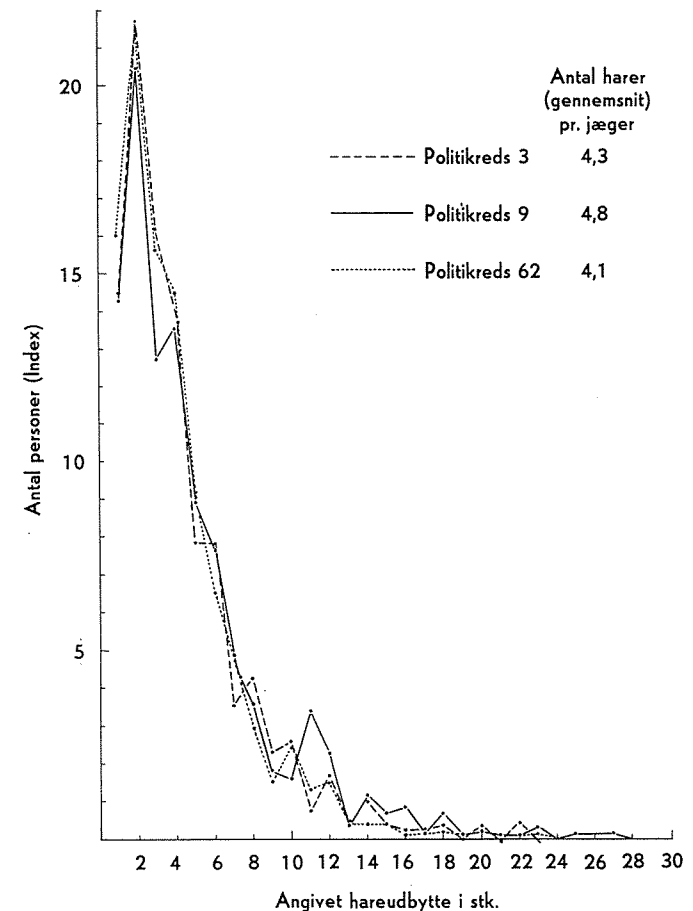

FIG. 2. Hyppighedskurver over antal jægere, der har nedlagt et bestemt antal harer.

Konklusionen af ovenstående betragtninger må således blive, at selv om det ikke ganske kan udelukkes, at nogle af de indkomne spørgeskemaer kan være behæftet med fejl, må summen af disse fejl dog anses for at være af en sådan størrelsesorden, at de er uden betydning for materialets værdi.

Korrektion af det indkomne materiale

Af de sammen med jagttegnene udstedte spørgeskemaer er gennemsnitlig 83 % atter afleveret til politikontorerne. Da der imidlertid er ret betydelige afvigelser i mængden af tilbageleverede spørgeskemaer mellem de forskellige politikredse, har det været nødvendigt at foretage en korrektion af det indkomne materiale. Inden for de enkelte politikredse er der på grundlag af antal udstedte og tilbageleverede spørgeskemaer foretaget en simpel korrektion, således at udbytteangivelserne svarer til, hvad der måtte forventes ved 100 procent aflevering af spørgeskemaerne.

Af hensyn til sammenligningen mellem udbyttetal i de forskellige kredse må en sådan korrektion anses for at være påkrævet, og da de ikke afleverede spørgeskemaer er jævnt fordelt gennem hele udstedelsesperioden, synes det rimeligt at antage, at der ikke indføres fejl i materialet herved.

Af liste 6 side 114 fremgår tallet af såvel udstedte som tilbageleverede spørgeskemaer fra de enkelte politikontorer.

For 1956 foreligger spørgeskemaerne ikke for politikredsene 4 (Roskilde) og 60 (Holstebro). Udbytteangivelserne for de to områder er det pågældende år beregnet på grundlag af udbyttet i de omkringliggende områder i forhold til udbyttet for 1957. Følgelig må udbytteangivelsen for de to politikredse for 1956 tages med forbehold.

Anvendelse af politikredse som inddelingsgrundlag

Administrativt er det egentlige Danmark inddelt i 22 amter og i 69 politikredse.¹

Ved behandlingen af vildtudbyttespørgsmål ville det være ønskeligt at arbejde med så små arealenheder som muligt. Talmateriale omfattende de enkelte politikredse i stedet for amterne ville derfor være hensigtsmæssigt, idet variationerne fra egn til egn dermed ville træde tydeligere frem. I de første år, man havde den officielle statistik, anvendtes politikredsene da også som inddelingsgrundlag, men da det hurtigt viste sig, at dette system var årsag til mange forkert udfyldte spørgeskemaer, blev denne inddeling frafaldet til fordel for en inddeling i amter.

En inddeling i amter kan siges at rumme den fordel, at selv om jægere tager på jagt uden for deres hjemegn, vil de normalt vide, i hvilket amt de befinder sig, idet amtsinddelingen er alment kendt i Danmark (indregistrering af motorkøretøjer, særfredninger m. m.).

¹ Højeste politikredsnummer er 71. Dette skyldes, at enkelte numre er udgået ved sammenlægning af to politikredse.

Politikredsinddelingen vil ofte være folk ubekendt uden for deres hjemegn.

Til trods for, at spørgeskemaerne nu er baseret på inddeling i amter, har det imidlertid ved gennemgang af det indkomne materiale vist sig muligt at foretage beregninger, hvorved vore hovedvildtarters forhold kan belyses politikredsvis. En væsentlig forudsætning herfor står i forbindelse med, at hovedparten af jægerne synes at skyde deres vildt i umiddelbar nærhed af deres bopæl. Undtaget herfra er dog jægere fra de store byer (København, Århus, Odense, Esbjerg og til dels Ålborg).

Til belysning af disse forhold er tre sjællandske politikredse udtaget med henblik på nærmere analyse:

Politikreds 5 (Køge) ligger i tre forskellige amter.

Jægere boende i politikreds 5
skød i 1956 ..... 8493 harer
heraf ..... 8175 harer eller 96.3%
inden for de amter, politikredsen er beliggende i.

Politikreds 11 (Slagelse) ligger i to amter.

Jægere boende i politikreds 11
skød i 1956 ..... 8476 harer
heraf ..... 8223 harer eller 97.0%
inden for de amter, politikredsen er beliggende i.

Politikreds 12 (Skelskør) ligger inden for ét amt.

Jægere boende i politikreds 12
skød i 1956 ..... 8053 harer
heraf ..... 7603 harer eller 94.4%
inden for det amt, i hvilket politikredsen ligger.

Man skal her særlig lægge mærke til de tre fremhævede tal. Såfremt et større antal jægere gik på jagt i længere afstand fra deres bopæl, måtte man have forventet stor forskel på de tre tal.

Vi ser imidlertid, at hvad enten en politikreds ligger i et, to eller tre amter, er der ingen reel forskel i den procent af harer, der skydes inden for det eller de amter, der omfatter den pågældende politikreds.

En yderligere opdeling inden for de enkelte politikredse synes da også at underbygge dette.

Jægere boende i politikreds 5 (Køge) nedlagde i 1956:

586 harer i Københ. amt = 7.2 % af det samlede hareudbytte
1930 harer i Sorø amt = 23.2 % af det samlede hareudbytte
5659 harer i Præstø amt = 69.2 % af det samlede hareudbytte

Arealmæssigt udgør:

Københavns amt 5268 ha = 8.4 % af politikreds 5
Sorø amt 13095 ha = 20.8 % af politikreds 5
Præstø amt 44459 ha = 70.8 % af politikreds 5

Dette vil sige, at de tre amters arealandel i politikredsen leverer en nøje tilsvarende del af harer. Dette tyder på, at jægerne skyder hovedparten af deres vildt ikke alene inden for deres egen politikreds, men også inden for deres egen del af politikredsen.

Med andre ord: hovedparten af jægerne skyder deres meste vildt i nærheden af deres bopæl.

Ganske tilsvarende forhold gør sig gældende for de to andre politikredse.

Jægere boende i politikreds 11 (Slagelse) nedlagde i 1956:

3436 harer i Holbæk amt = 41.8 % af det samlede hareudbytte
4787 harer i Sorø amt = 58.2 % af det samlede hareudbytte

Arealmæssigt udgør:

Holbæk amt 25689 ha = 48.9 % af politikreds 11
Sorø amt 26796 ha = 51.1 % af politikreds 11

Jægere boende i politikreds 12 (Skelskør) nedlagde i 1956:

7602 harer i Sorø amt = 100 %

Arealmæssigt udgør:

Sorø amt 31211 ha = 100 % af politikreds 12

De herved fremkomne tal vil dog ifølge sagens natur blive lidt for små, idet vildt, der er nedlagt af jægere boende uden for politikredsen, på denne måde falder uden for beregningerne.

Det bliver herved hovedsageligt det vildt, der er nedlagt af jægerne i de store byer, der falder uden for beregningerne. I denne forbindelse kunne det have interesse at se, hvorledes disse jægere er fordelt ud over landet. Ser man f. eks. på jægerne fra København, viser det sig, at de har nedlagt deres vildt jævnt fordelt over hele Sjælland og til dels Lolland-Falster. På ganske samme måde har jægerne fra Odense nedlagt deres vildt jævnt fordelt i de fynske amter. Det vil sige, at

jægerne fra de store byer er jævnt fordelt over hele landsdelen, medens jægerne i de mindre byer og landdistrikterne nedlægger over 90 % af deres vildt i nærheden af deres bopæl.

Fordelingen af de københavnske jægere i landets amter fremgår af skema 6.

SKEMA 6: Skemaet viser, hvorledes de i København boende jægere fordeler sig på landets amter

	Staden København	Frederiksberg	Ndr. Birk
København amt	16.9 %	15.5 %	16.0 %
Frederiksborg amt	11.2 %	10.7 %	10.6 %
Holbæk amt	14.6 %	14.1 %	15.5 %
Sorø amt	12.6 %	12.6 %	12.5 %
Præstø amt	16.7 %	23.8 %	16.5 %
Maribo amt	7.5 %	6.8 %	7.2 %
I alt Sjælland-Lolland-Falster	79.5 %	83.5 %	78.3 %
Bornholm amt	0.5 %	0.5 %	0.2 %
2 fynske amter i alt	5.5 %	4.8 %	5.0 %
13 jyske amter i alt	14.5 %	11.2 %	16.5 %

Fordelingen er baseret på det antal personer, der har nedlagt harer i de respektive amter

For materialets værdi har dette forhold således ikke større betydning, idet de derved indførte fejl kan forventes at ville blive de samme i alle politikredse.

Endelig er størrelsen af selve tallet for udbytte pr. 100 ha ved den foreliggende analyse kun af sekundær interesse. Det, der først og fremmest er af interesse, er forskellene i udbytte fra en egn til en anden, og denne forskel må absolut anses for at være reel.

Hertil kommer yderligere, at det udsnit af befolkningen, der er jægere, udgør en langt mindre del i de store byer end i landdistrikterne. Vedrørende dette forhold henvises til afsnittet: Antal jagttegnsløsere pr. 100 ha (side 72).

Areal

Som grundlag for inddelingen i amter og politikredse er anvendt »Folkemængden 1. oktober 1955 og Danmarks administrative inddeling«.

Ligeledes er samtlige arealberegninger baseret på oplysninger, der hidrører fra ovennævnte publikation. I arealberegningerne indgår kun sognekommunerne, idet købstadskommunerne normalt må anses for at være bebygget i en sådan grad, at egentlig jagt normalt ikke vil finde sted inden for disses områder.

Summen af sognekommunerne giver et samlet areal på 4.180.474 ha. Størrelsen af de enkelte amter og politikredse fremgår af liste 7 side 116 og liste 8 side 120.

V.

Kortmaterialet

Med det formål at få et let overskueligt billede af jagtudbyttet af de enkelte vildtarter i landets forskellige egne, er der udarbejdet kort, der illustrerer forholdene for en lang række af de jagtligt mest betydningsfulde vildtarter.

Da udbyttet for en stor del af disse arter tillige synes at afspejle den relative bestandsstørrelse i de forskellige egne, kan mange af kortene samtidigt tages som et udtryk for de respektive landsdeles bonitet m. h. t. vildt. Dette sidste gælder først og fremmest de som standvildt forekommende arter som f. eks. harer og fasaner. I modsætning hertil giver de kort, der er udarbejdet over arter, som kommer til landet på træk eller for overvintring, kun et billede af de pågældende egne værdi for vedkommende vildtart i jagttiden. Dette gælder f. eks. kortene over skovsnepper.

Kortforklaring

For hovedvildtarterne, altså harer, fasaner, agerhøns, skovduer og svømmeænder (samt skader og krager) er politikredsene anvendt som inddeling på kortene, medens der for de øvrige vildtarter er anvendt en inddeling i amter.

Denne forskel i inddelingsgrundlaget må ses på baggrund af, at der kun for hovedvildtarternes vedkommende nedlægges tilstrækkelig store mængder til, at politikredsinddelingen kan gennemføres med den fornødne sikkerhed.

Endvidere er der på politikredskortene ikke angivet signatur for politikreds 1 og 2 (København), politikreds 27 (Odense), politikreds 41 (Århus) og politikreds 64 (Esbjerg). Dette skyldes, at de pågældende politikredse helt eller hovedsagelig omfatter byområder. For politikreds 3 (Sdr. Birk) og politikreds 48 (Ålborg) er der anført signatur på kortene, men da der også i disse områder synes at være en vis påvirkning fra det ret store antal jægere, der bor inden for købstadsområdet, må såvel den angivne signatur som de på liste 1 angivne tal tages med forbehold.

Signaturen for vildtudbytterne er på kortene udtryk for visse intervaller, hvis værdier fremgår af de enkelte kort. De nøjagtige tal findes i skydelisten side 82-95.

Andre bemærkninger

Sammenlignes de totale udbyttetotal for årene 1956 og 1957 med udbyttet i de foregående år (1941/53), viser det sig, at udbyttet for 1956 ligger meget lavt, medens udbyttet i 1957 må anses for at nærme sig middel (harer, agerhøns, fasaner m. fl.).

Kortene for 1956 repræsenterer således et »dårligt vildtår« og for 1957 et »middelgodt vildtår«.

De udbyttestørrelser, der er angivet inden for de enkelte områder (politikredse eller amter), er gennemsnitstal for hele det pågældende område. Det vil altså sige, at der inden for alle områderne kan findes større eller mindre lokaliteter, der afviger fra de på kortene anførte signaturer. Også øer inden for de respektive områder er medregnet i gennemsnitstallene. Således indgår f. eks. Anholt i beregningen for politikreds 42 (Grenå).

Rådyr og egern samt vore arter inden for rovdyrfamilierne findes ikke på alle vore øer. På kortene, der udtrykker gennemsnitsværdier, er der også signaturer på de større af disse øer, men de steder, hvor en art ikke forekommer, er dette markeret med et ÷ ved den pågældende ø.

Af vedføjede skema 7 fremgår udbredelsen af rådyr, egern, ræv, grævling, ilder og hermelin samt skov- og husmår på en række øer.

SKEMA 7: Udbredelsen af rådyr, egern, ræv, grævling, ilder, hermelin samt skov- og husmår på en række mindre øer

	Rådyr	Egern	Ræv	Grævling	Ilder	Hermelin	Skovmår	Husmår
Læsø	+	÷	+	÷	÷	÷	÷	÷
Anholt	÷	÷	÷	÷	÷	÷	÷	÷
Samsø	+	÷	÷	÷	÷	÷	÷	+
Mors	+	÷	+	÷	+	+	÷	+
Fanø	+	÷	+	÷	÷	+	÷	÷
Rømø	+	÷	+	÷	?c)	+	÷	÷
Als	+	÷	+	+	+	+	+	+
Ærø	÷	÷	÷	÷	÷	+	÷	+
Tåsinge	+	+a)	÷b)	+	÷	+	÷	÷
Langeland	+	÷	+	+	÷	+	÷	+
Møn	+	+	+	÷	÷	+	+	+
Bornholm	+	+	+	÷	÷	÷	÷	÷

a) Ganske enkelte.

b) Normalt ikke, undertiden kommer ræv over is.

c) Ilder er observeret på Rømødæmningen og findes antagelig nu på øen (ifølge oplysninger fra jagtkonsulent P. Jacobsen, Sønderjylland).

Kortene angiver udbytte i stk. vildt nedlagt pr. 100 ha (kvadratkilometer). Undtaget herfra er kortene over grævlinger, ildere og herme-

liner, hvor udbyttetallet er så små, at det er anset for hensigtsmæssigt at angive udbyttetallet i stykker vildt nedlagt pr. 1000 ha (10 kvadratkilometer).

Særfredninger

Da forhold som særfredninger i visse tilfælde kan antages at spille en rolle for skydetallenes størrelse, skal der ganske kort redegøres herfor.

Særfredninger forekommer hvert år for en del af vore vildtarter. En stor del af disse særfredninger omfatter hele landet og er derfor helt uden betydning for de respektive vildtarters forholdsvis fordelings på de enkelte landsdele. Dette gælder f. eks. fasanhønen, der i hele landet var fredet i oktober og december måned i begge årene.

Herudover findes en række særfredninger gældende for et helt amt. Disse særfredninger drejer sig hovedsagelig om harer og fasaner, og da særfredningen i visse amter strækker sig over et længere tidsrum, er der grund til at formode, at de har en vis indvirkning på skydetallenes størrelse.

For de nævnte to vildtarter har der været tale om følgende særfredninger:

SKEMA 8: Amtsvise særfredninger af harer og fasaner i årene 1956 og 1957 (datogrupperne angiver særfredningen)

Amt	Harer	Fasanhøner	Fasanhaner
Åbenrå-Sønderborg ¹	1-14/10	totalfredet ²	1-31/10
Bornholm	1-20/10		
Frederiksborg	1-14/10		1-14/10 og 19-31/12 (kun 1956)
Haderslev	1-14/10	totalfredet	1-31/10
Randers		totalfredet	
Ribe		totalfredet	
Ringkøbing		totalfredet	1-14/10 (kun 1957)
Skanderborg		totalfredet	
Thisted		totalfredet	
Tønder	1-14/10	totalfredet	1-31/10
Vejle		totalfredet	

¹ Undtagen øen Als.

² Således også fredet i november måned.

Som det fremgår af listen, er særfredningerne hovedsagelig gennemført inden for områder med en lille bestand af den pågældende vildtart. Indvirkningen på skydetallene er derfor næppe særlig stor,

men må dog påregnes at stå i et vist forhold til særfredningernes udstrækning. Det må derfor påregnes, at bestanden inden for visse områder kan være lidt større, end det fremgår af kortene, der som nævnt er udarbejdet på grundlag af skydetal. Dette forhold synes særligt udtalt for fasanernes vedkommende inden for de sønderjydske amter. Inden for dette område har man kun to måneders jagttid på hannerne, og hønerne er totalfredet.

Ud over ovennævnte fredninger forekommer særfredninger på en række mindre øer. Disse øer udgør normalt kun så lille en del af de pågældende områders areal, at de er uden større betydning for områdets samlede skydetal. Undtaget herfra er dog Als og Ærø, der udgør en væsentlig del af henholdsvis politikreds 25, Rudkøbing, og politikreds 69, Sønderborg.

På disse øer var følgende særfredninger gældende for harer og fasaner:

Als:

Harer 1/10-31/10

Fasanhøner 1/11-30/11

Fasanhaner 1/10-31/10

Ærø:

Harer 16/11-18/12

Fasanhaner 16/11-31/12

Kort over udbyttet af de enkelte vildtarter

HÅRVILDT

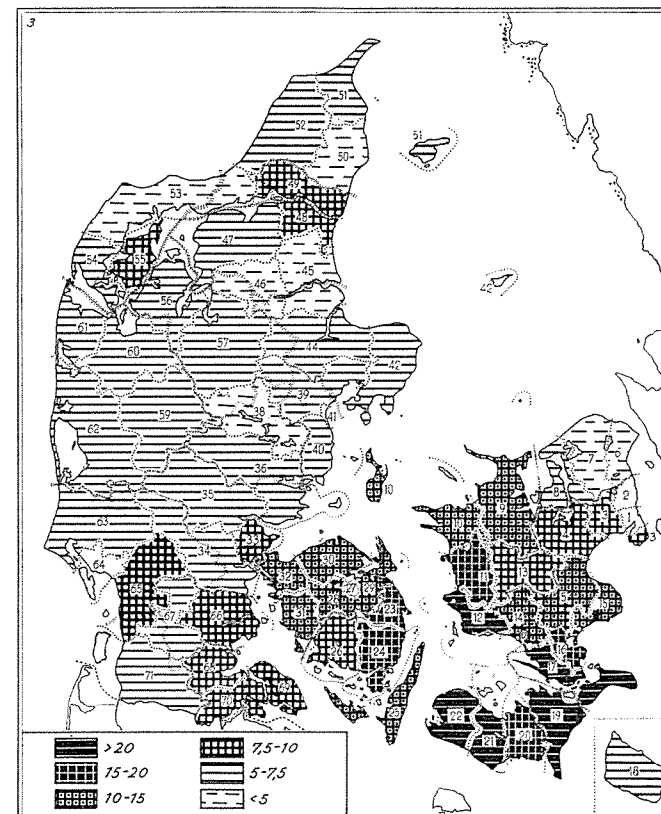
HARER – udbytte pr. 100 ha

Udbyttet af harer pr. 100 ha fremgår af de to kort fig. 3 og tavle I.

Kortene viser tydeligt, at det største hareudbytte pr. arealenhed fås i Sydvestsjælland og på Lolland-Falster. Derefter følger Vest- og Syd- sjælland samt visse dele af Fyn. Også det øvrige Fyn samt Midtsjælland synes at have harebestande, der ligger lidt over gennemsnit for hele landet, medens hovedparten af Jylland giver et noget mindre udbytte pr. 100 ha. Kun på Mors og Als synes der at være en bestand, der svarer til forholdene visse steder på Fyn og Sjælland. Landets svageste områder med hensyn til hareudbytte synes at være Thy og NØ Sjælland.

Til trods for, at den totale mængde af nedlagte harer for hele landet er betydelig større i 1957 end i 1956, viser de to kort, at fordelingen fra en egn til en anden er den samme for begge årene. Dette synes at

FIG. 3.
Harer
1956/57.
Udbytte
pr. 100 ha.

vide, at inden for grænserne af de svingninger, der er i haremængden fra år til år, er de forskellige områders bæreevne konstant (se nærmere herom side 60 og side 74).

I de sønderjydske amter, i Frederiksborg amt og på Bornholm har harerne de to år haft en særfredning i den første halvdel af oktober måned. Da det næppe helt kan udelukkes, at den kortere jagttid bevirker en mindre udnyttelse af bestanden, må man antagelig påregne en lidt større bestand inden for disse områder, end kortene giver udtryk for. Da indskrænkningen i jagttiden for harernes vedkommende imidlertid kun andrager ca. to uger, kan særfredningernes indvirkning på disse områders skydetal næppe være særlig stor.

I de to år er der i hele landet nedlagt:

1956: 384.853 harer. Dette svarer til et gennemsnit på 9,2 hare pr. 100 ha.

1957: 440.219 harer. Dette svarer til et gennemsnit på 10,5 hare pr. 100 ha.

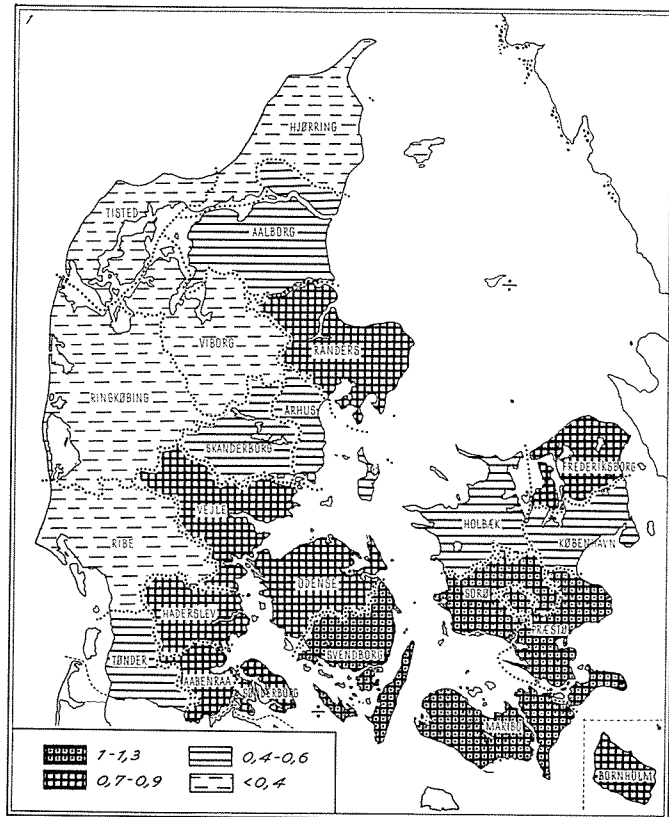

FIG. 4.
Råvildt
1956/57.
Udbytte
pr. 100 ha.

RÅVILDT – udbytte pr. 100 ha

Kortene fig. 4 og 5 illustrerer bestandene af råvildt i de enkelte amter udtrykt ved antallet af nedlagte dyr. En nærmere betragtning af de to kort viser tydeligt den forskel, der er i bestandstætheden i de forskellige egne af landet. Præstø amt synes at huse landets tætteste råvildtbestand og derefter følger Sorø, Maribo, Svendborg, Haderslev og Åbenrå-Sønderborg amter. Også Bornholm har en høj rådyrbestand.

Dette vil i praksis sige, at de bedste rådyrområder findes i landets sydøstlige egne. Derefter kommer de øvrige dele af øerne og Østjylland.

Landets tyndeste bestand finder man i Nord- og Vestjylland. Af de større danske øer findes råvildtet ikke på Anholt og på Ærø.

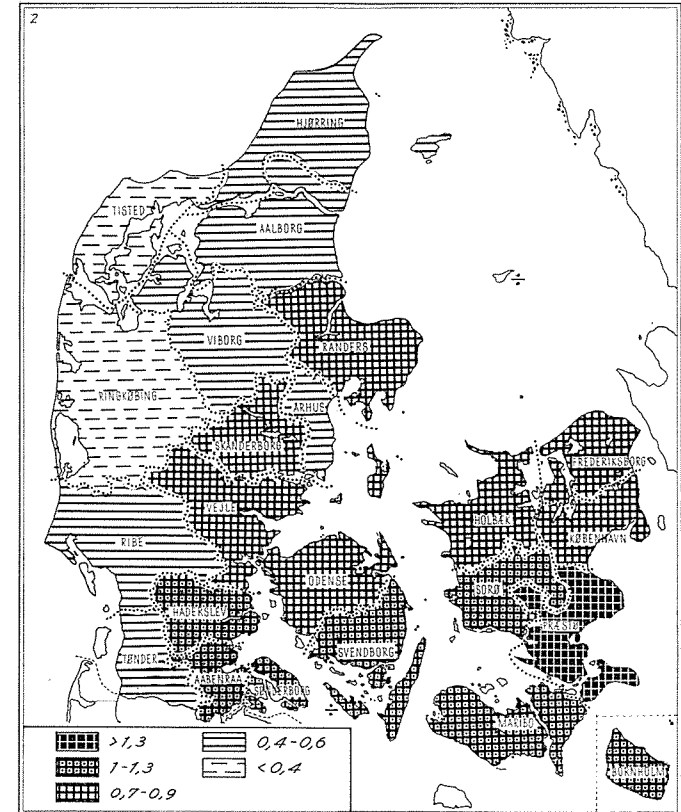

FIG. 5.
Råvildt
1957/58.
Udbytte
pr. 100 ha.

Afskydningen er udtrykt i antal nedlagte dyr pr. 100 ha af hele det pågældende amts areal dog minus købstadsjord.

Variationen fra det ene år til det andet synes ligeledes at være samstemmende inden for hele landet. I alle tilfælde, hvor der er forskel i udbyttet mellem de to år, er 1957/58 det, der har givet det største udbytte.

Samlet afskydning for de to år:

1956: 24.100 rådyr.

1957: 27.600 rådyr.

Gennemsnitlig afskydning pr. 100 ha:

1956: 0,57 rådyr.

1957: 0,65 rådyr.

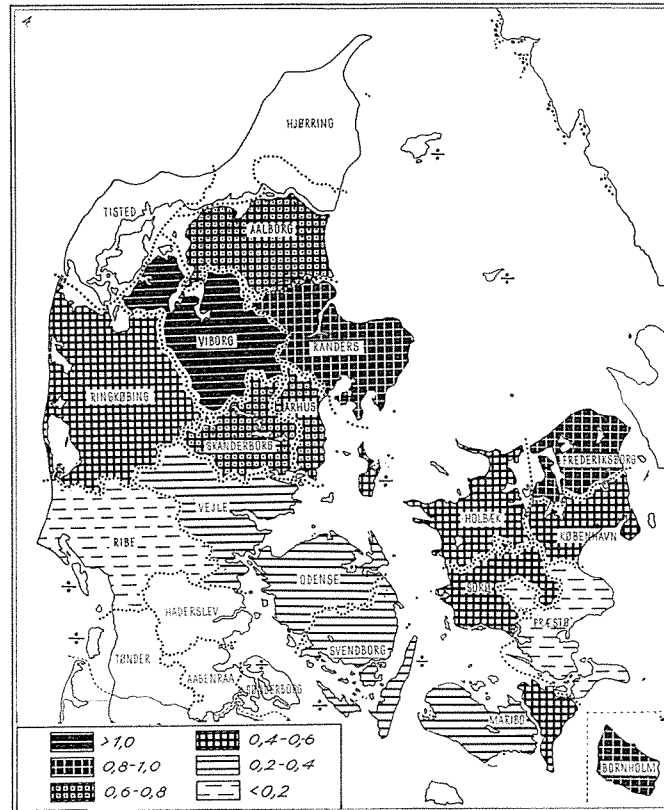

FIG. 6.
Egern
1956/57.
Udbytte
pr. 100 ha.

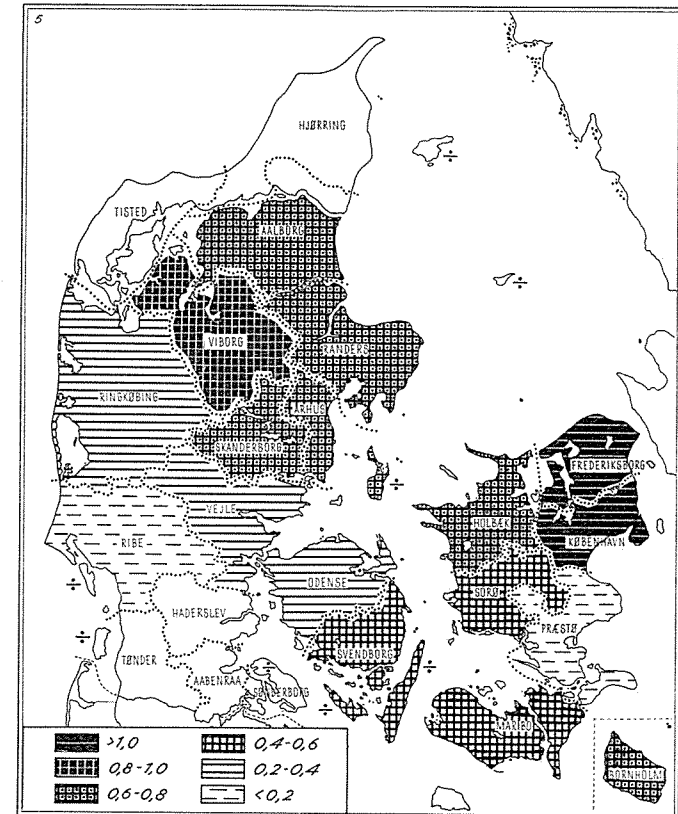

FIG. 7.
Egern
1957/58.
Udbytte
pr. 100 ha.

EGERN – udbytte pr. 100 ha

Nord for Limfjorden forekommer egernet ikke. I de sønderjydske amter synes der visse steder at være en spredt og fåtallig bestand, men da udbyttet inden for disse områder er mindre end 0,05 egern pr. 100 ha, er der ikke anført signatur for dette område.

Nordsjælland, Midt- og Østjylland samt Bornholm er de områder, hvor der findes flest egern, medens der i de fleste andre egne af landet kun findes forholdsvis tynde bestande.

I modsætning til de fleste af de andre vildtarter, hvor 1957 over hele landet synes at have været det bedste af de to år, viser kortene over egern, at der i flere jyske områder og på Bornholm har været

den største bestand i 1956, medens der på øerne synes at have været flest i 1957.

På en række øer forekommer egernet ikke (se side 26).

Samlet skydetal 1956/57: 18.416.

1957/58: 19.154.

Gennemsnitlig afskydning pr. 100 ha: 1956/57: 0,44.

1957/58: 0,46.

NB. Fra 1959 er egern observeret i Thisted amt (iflg. oplysning fra hr. klitplantør T. Krogh, Østerild klitplantage).

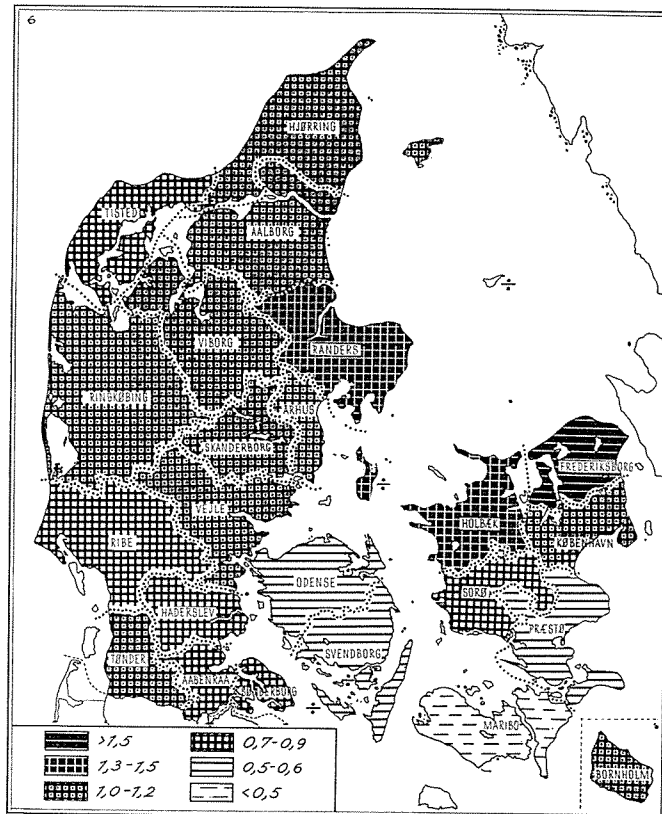

FIG. 8.
Ræve
1956/57.
Udbytte
pr. 100 ha.

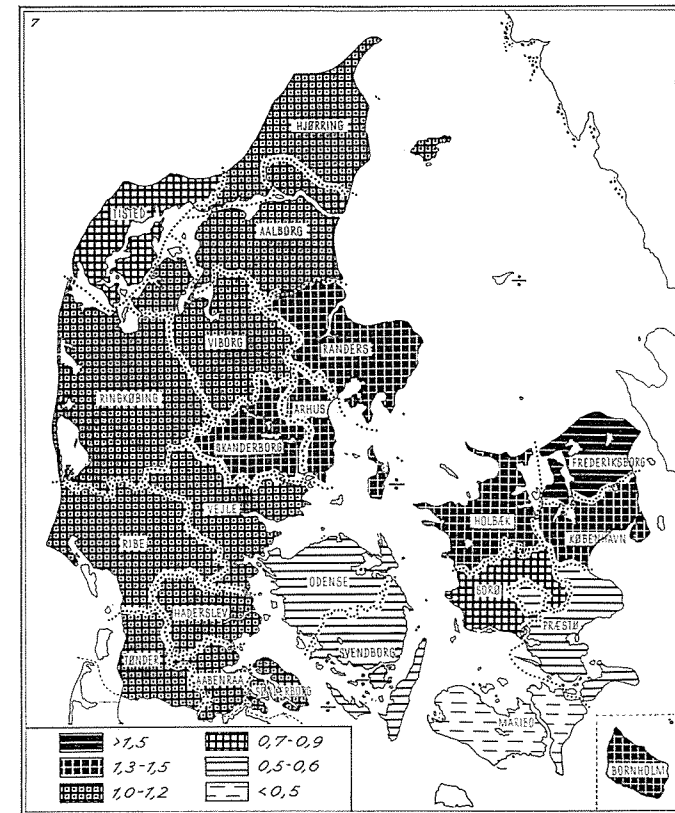

FIG. 9.
Ræve
1957/58.
Udbytte
pr. 100 ha.

RÆVE – udbytte pr. 100 ha

Nordsjælland, Bornholm og Østjylland har landets tætteste rævebestande, men også det øvrige Jylland har en ret stor bestand af ræve. På Lolland-Falster og Fyn er bestanden meget tynd, og heller ikke i det sydlige Sjælland findes der mange ræve.

Sammenholdes disse kort med udbredelseskortene for f. eks. harer og fasaner, fremgår det med stor tydelighed, at der gennemgående er de tætteste rævebestande inden for de områder, hvor der er færrest harer og fasaner.

Kun i Holbæk amt synes der at være en ret høj bestand af såvel ræve som harer og fasaner.

Forholdet mellem harer og ræve er nærmere omtalt på side 68.

Af de større øer har Anholt, Samsø, Tåsinge og Ærø ikke ræve.

Samlet skydetal for ræve er for de to år:

1957/58: 45.100.

1956/57: 41.000.

Gennemsnit pr. 100 ha for hele landet: 1956/57: 0.98.

1957/58: 1.08.

Grævlinger, ildere og hermeliner — udbytte pr. 1000 ha

I modsætning til de øvrige kort er kortene over grævlinger, ildere og hermeliner udarbejdet på grundlag af antallet af nedlagte dyr pr. 1000 ha (10 km²). Dette forhold må udelukkende begrundes deri, at disse arter kun nedlægges i et meget lille antal.

Yderligere skal opmærksomheden henledes på, at specielt ildere og hermeliner ikke er genstand for jagt i almindelig forstand, men i stor udstrækning fanges i fælder. Da denne jagtform hovedsagelig anvendes af professionelle jægere, vil kortene over disse to vildtarter ikke give noget billede af de relative bestandsstørrelser, men kun vise, hvor de pågældende dyr nedlægges i større eller mindre antal. Typisk for disse kort er det da også, at de viser de største tal inden for de områder, hvor der findes flest godser, og dermed flest professionelle jægere (se nærmere under afsnit: Jagtudbytte og bestandsstørrelse).

Lidt anderledes er forholdet for grævling.

Her drives jagten enten som gravjagt, eller, hvad der er det almindeligste, grævlinger skydes på anstand ved graven, når de forlader denne om aftenen, eller når de vender tilbage om morgenen.

Da denne jagtform dyrkes af et mere tilfældigt udvalg af jægere, er der grund til at antage, at disse kort i modsætning til kortene over ilder og hermelin i nogen grad giver et billede af de relative bestandsstørrelser. Det må dog pointeres, at et resultat, der bygger på så få oplysninger, bør betragtes med forbehold.

Fælles for de tre vildtarter er, at de ikke forekommer på en lang række af vore øer. Således findes de tre arter ikke på Bornholm og på de med ÷ mærkede øer på udbredelseskortene (se nærmere side 26).

Det samlede skydetal for de tre arter er:

Grævlinger:	1956/57: 3384	svarende til 0.8 pr. 1000 ha
	1957/58: 2989	svarende til 0.7 pr. 1000 ha
Ildere:	1956/57: 4377	svarende til 1.0 pr. 1000 ha
	1957/58: 4433	svarende til 1.1 pr. 1000 ha
Hermeliner:	1956/57: 4326	svarende til 1.0 pr. 1000 ha
	1957/58: 5947	svarende til 1.4 pr. 1000 ha

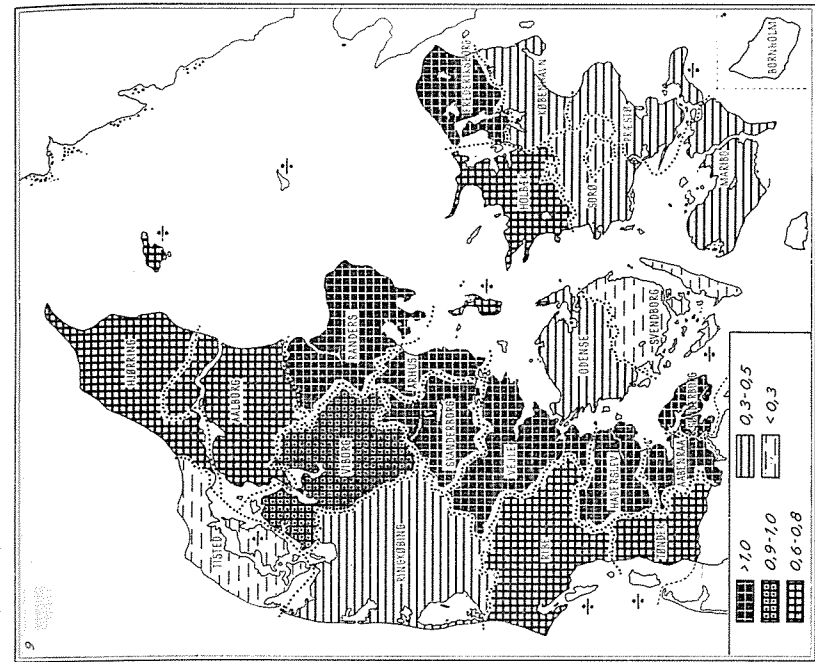

FIG. 11. Grævlinger 1957/58. Udbytte pr. 1000 ha (10 km²).

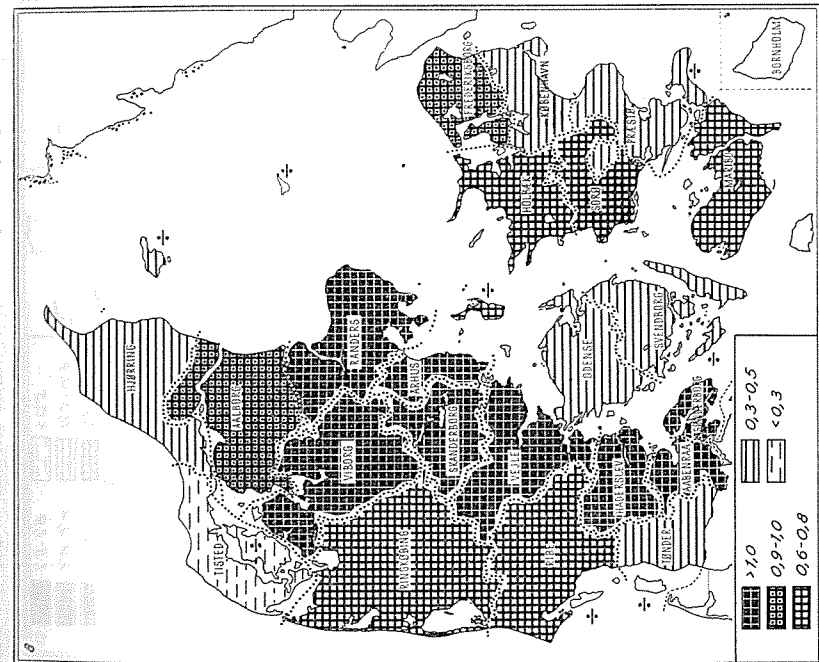

FIG. 10. Grævlinger 1956/57. Udbytte pr. 1000 ha (10 km²).

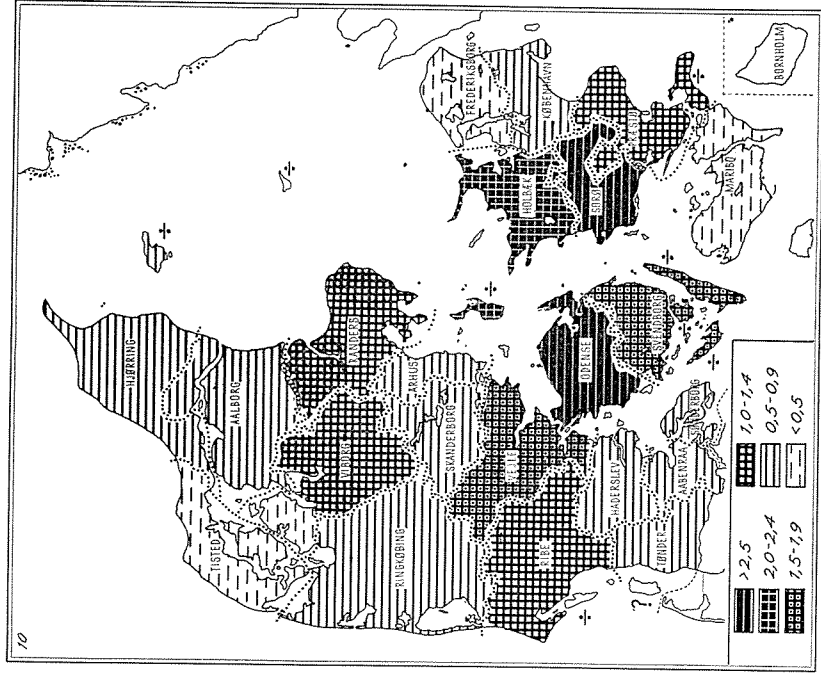

FIG. 12. Ildere 1956/57. Udbytte pr. 1000 ha (10 km²).

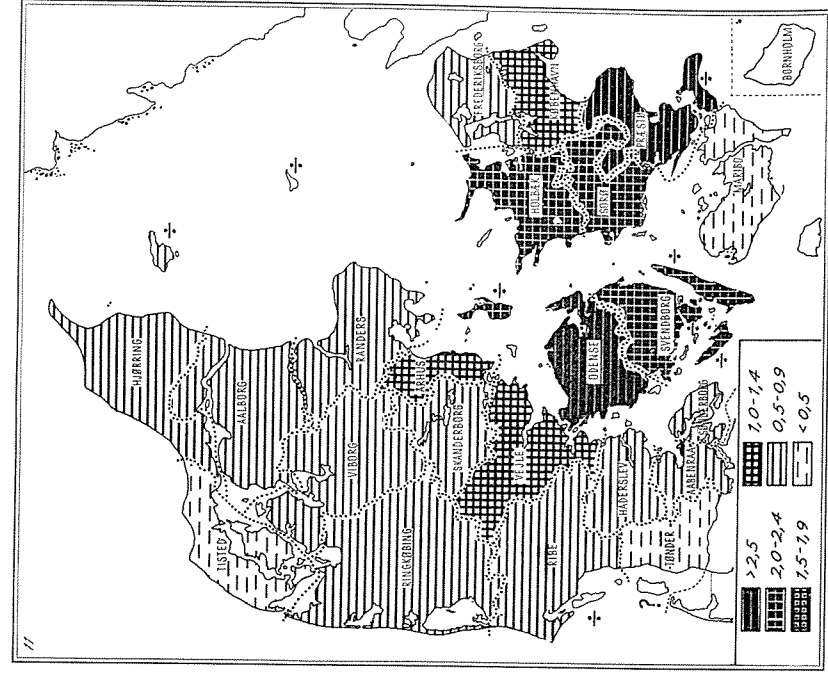

FIG. 13. Ildere 1957/58. Udbytte pr. 1000 ha (10 km²).

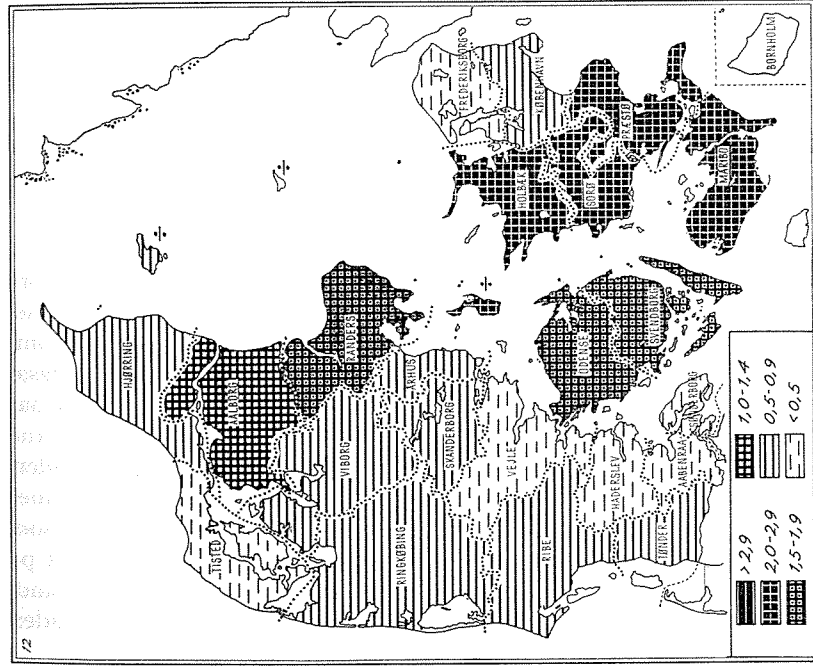

FIG. 14. Hermetiner 1956/57. Udbytte pr. 1000 ha (10 km²).

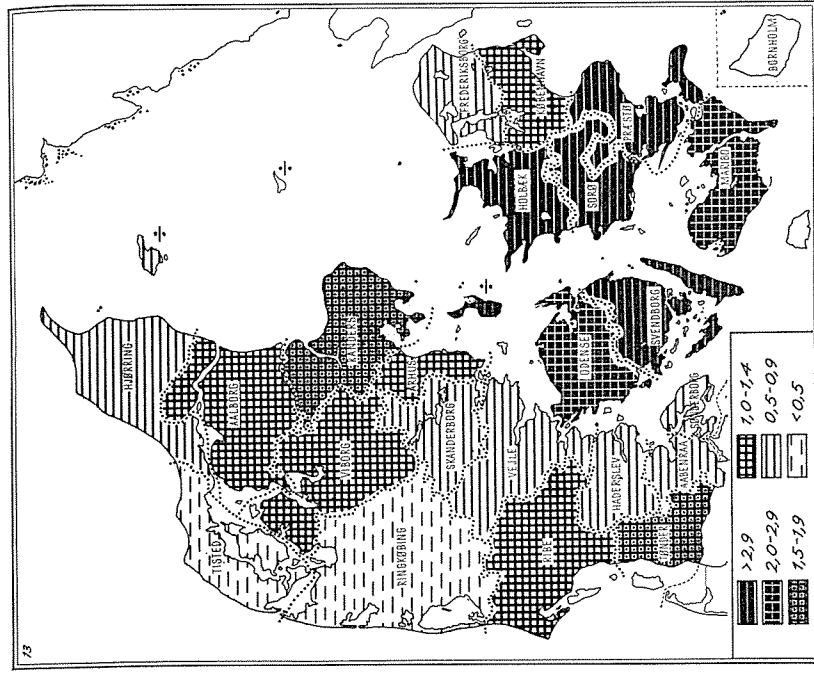

FIG. 15. Hermetiner 1957/58. Udbytte pr. 1000 ha (10 km²).